

Kirjallisuutta

Tietosuoja sähköisessä liiketoiminnassa

Salminen, Markus

Talentum, Helsinki 2009. 153 sivua.

Antti Salonen

Kaikkialla kaiken aikaa tapahtuva tietojenkäsittely on tullut osaksi arjen tietoyhteiskuntaa (*ubiquitous computing*). Uusi tekniikka on tuonut mukanaan uusia mahdollisuuksia yrityksille, mutta toisaalta se luo tietojen käsittelyyn ja kuluttajien yksityisyydensuojaan ja tiedolliseen itsemääräämisoikeuteen liittyviä riskejä ja uhkia. Uuden ajattelutavan mukaan yritysten hyvin hoidettu tietosuoja kasvattaa hitaasti mutta varmasti kuluttajien luottamusta, joka taas voi realisoitua kilpailuetuna. Toisaalta tietosuojan laiminlyönti voi romahduttaa kuluttajaluottamuksen tavalla, jota on vaikea korjata jälkikäteen.

Tietosuojaan erikoistuneen ja konsulttina toimivan OTM, KTM Markus Salmisen tavoitteena on tarjota ensimmäinen suomalainen yleisesitys tietosuojasta sähköisessä liiketoiminnassa etenkin kuluttajaliiketoiminnallisesta näkökulmasta. Hänen mukaansa teos on suunnattu ”sähköisessä liiketoiminnassa toimivalle yritysjohdolle ja asiantuntijoille, jotka käytännössä vastaavat henkilötietojen käsittelystä tai käsittelevät itse henkilötietoja” (s. 9). Teos tosin täyttää tiedontarpeita myös yleisemmin, sillä Salminen lähestyy aihetta hänen omienkin sanojensa mukaan tarkoituksellisen yksinkertaistavasti mutta kuitenkin kokonaisvaltaisesti. Yksinkertaistamisen tavoitteena on, että teos ei edellytä lukijaltaan aiempaa asiantuntemusta sen enempää tietotekniikan, liikkeenjohdon kuin juridiikan alueelta.

Teoksessa tarkastellaan sähköisiä henkilörekistereitä pitävän yrityksen vastuuta aina asiakastietojen keruusta niiden hyödyntämiseen asti esimerkiksi markkinoinnissa. Suomalaisessa tiedekirjallisuudessa aihetta on sivuttu ainakin teoksissa Tietosuoja sähköisessä liiketoiminnassa (Docendo, 2006) ja Sähköisen viestinnän tietosuoja (Talentum, 2009). Nimenomaisesti ku-

luttajaliiketoimintaan keskittyvänä esityksenä Salmisen teos on kuitenkin ensimmäinen laatuaan Suomessa.

Teosta ei ole kirjoitettu akateemiseksi tutkimukseksi, vaan se on suunnattu asiantuntijoille, jotka ovat työnsä puolesta tekemisissä tietosuojaa koskevien kysymysten kanssa. Lähtökohta on korostuneen käytännönläheinen, joka näkyy muun muassa kirjan sivumäärässä (153 sivua) ja lähdeviitteiden puuttumisena. Tekstin lomassa on myös paljon havainnollistavia taulukointia, jotka helpottavat abstraktin perustiedon kytkemistä käytännölliseen tietoon. Erillinen kirjallisuusluettelo antaa kuitenkin lukijalle lähtökohdan lisätiedon etsimiselle.

Teos jakaantuu kahdeksaan lukuun. Kolme ensimmäistä lukua (yhteensä 28 sivua) toimivat johdatuksena tietosuojatoimintaan. Luvuissa kuvataan tietosuojalainsäädännön kehitystrendejä ja käydään läpi keskeinen tietotekninen ammattisanasto sekä tietojärjestelmien rakenteita. Ratkaisu on varmasti omiaan helpottamaan eri koulutustaustan omaavien henkilöiden yhteistyötä tietosuojan suunnittelussa. Erityisesti tietotekniikassa termistö tuntuu usein olevan englanninkielen hallitsemaa, mutta teoksessa avainkäsitteet ovat kääntyneet luontevasti myös suomeksi.

Neljännessä luvussa (8 sivua) kuvataan tietosuojan lainsäädäntöympäristöä. Kirjoittaja nostaa esiin erityisesti oikeudenkäyntipaikkaa koskevan sääntelykentän. Tämä on perusteltu ratkaisu, koska esimerkiksi portaalien toimintaympäristö on jo perusluonteeltaan kansainvälinen. Useaan Euroopan unionin jäsenvaltioon sijoittautunut yritys voikin joutua tilanteeseen, jossa sen sovellettavaksi tulee yhtäaikaisesti usean maan tietosuojalainsäädännöt vaihtelevine viranomaiskäytäntöineen. Varsinaisia ratkaisuja kirjoittaja ei kuitenkaan tarjoa näihin ongelmiin, vaan hän tyytyy nostamaan niitä pelkästään esille.

Viidennessä luvussa (21 sivua) käydään läpi henkilötietolain yleisiä oikeusperiaatteita. Kuten kirjoittaja toteaa, henkilötietolaissa painottuvat yleiset oikeusperiaatteet, mikä tekee siitä pitkälti riippumattoman teknologisesta kehityksestä. Avoimen lainsäädännön seurauksena laki on kuitenkin tulkinanvarainen, mikä entisestään korostaa yritysten vastuuta ja viranomaisten

luottamusta niiden itseohjautuvuuteen. Tekninen näkökulma havainnollistaa oikeusperiaatteiden sisällöllistä tulkintaa. Tässä yhteydessä Salminen tarjoaa myös käytännöllisiä vinkkejä tietosuojaprosessien suunnitteluun (s. 53–54).

Selvästi laajemmassa kuudennessa luvussa (44 sivua) keskiöön nousevat henkilötietolain vaatimukset, jotka koskevat arkaluonteisten tietojen keräämistä, säilyttämistä ja tuhoamista. Asiakastietojen kerääminen, hallinnointi ja hyödyntäminen muodostavat kukin oman asiakokonaisuutensa, jotka Salminen esittelee kategorisesti. Esimerkiksi suoramarkkinointia koskevat osuudet ovat varmasti laajempaakin yleisöä kiinnostava aihe internetin yhteisöpalveluiden suosion myötä. Näiden lisäksi Salminen perehdyttää lukijan myös henkilötietojen käsittelystä sopimiseen esimerkiksi tilanteessa, jossa tietojärjestelmien ylläpito ulkoistetaan toimeksiantosopimuksella. Erittäin tärkeää on, että sopimuksen laatija ymmärtää myös teknisen toimintaympäristön asettamat vaatimukset, jotka Salminen käy seikkaperäisesti sopimuskohdittain läpi. Luvussa on myös yleisluontoinen kuvaus tietojen luovuttamisesta EU/ETA-alueen ulkopuolelle. Tämä on asianmukainen ratkaisu, sillä tietojärjestelmien ulkoistamisen kohdemaat löytyvät usein esimerkiksi Aasiasta.

Seitsemännessä luvussa (8 sivua) Salminen esittelee tietosuojavaltuutetun toimintaa ja henkilötietolain säännösten rikkomisen keskeisimpiä oikeudellisia seuraamuksia. Tietosuojatyön organisointiprosessia koskevassa kahdeksannessa luvussa (7 sivua) korostuu liikkeenjohdollinen näkökulma. Tämä valinta antaa varmasti valmiuksia tietosuojatyön organisoinnille ja johtamiselle. Vastuukysymysten määräytymisestä yrityksen sisällä olisi mieluummin lukenut tässä yhteydessä enemmänkin. Esimerkiksi tietosuojaliitännäisen oikeuskäytännön esittely olisi syventänyt teosta sen yleisesityksellisyyden siitä kärsimättä.

Kokonaisuutena teos pääsee mielestäni tavoitteeseensa kiitos Salmisen mutkattoman esitystyylin, tekstin helppolukuisuuden ja eri alojen ammatinaston välttämisen. Lukujen keskinäistä epätasapainoa en voi tässä yhteydessä katsoa teosta heikentäväksi, sillä aiheiden eriyttäminen omiin pieniin kokonaisuuksiinsa palvelee teoksen hakuteosmaisuuksia. Erillistä

asiasanahakemistoakaan en jäänyt tästä syystä kaipaamaan. Mikä tärkeintä, liikkeenjohdolliset, tekniset ja juridiset näkökohdat lomittuvat tekstissä onnistuneesti. Yleisesityksenä teos sopii laajemmallekin yleisölle, esimerkiksi oikeusinformatiikasta täydentäviä tai syventäviä opintoja harkitsevalle oikeustieteen opiskelijalle. Akateemisempaa tutkimusotetta kaipaavan täytyy kuitenkin kääntää katseensa muiden teosten suuntaan.

The Anatomy of Corporate Law: A Comparative and Functional Approach

Kraakman, Reinier – Armour, John – Davies, Paul – Enriques, Luca – Hansmann, Henry – Hertig, Gerard – Hopt, Klaus – Kanda, Hideki – Rock, Edward

New York: Oxford University Press, 2009. Second Edition. 315 sivua.

Annina Järvinen

1 Yleistä

The Anatomy of Corporate Law on vertaileva esitys yhtiöoikeuden ulottuvuuksista ja sääntelymekanismeista. Teoksen kirjoittamiseen on osallistunut yhdeksän arvostettua kirjoittajaa huippuyliopistoista kuudesta eri maasta. Teoksen ensimmäinen painos julkaistiin vuonna 2004, jolloin arvostelijat luonnehtivat sitä jopa vuosikymmenen tärkeimmäksi yhtiöoikeutta käsitteleväksi teokseksi. Uusittu toinen painos vuodelta 2009 jatkaa rakenteellaan ensimmäisen linjalla, ja uutena painotuksena kirjassa käsitellään yhtiöoikeuden käytännön toimeenpanoa pelkän kirjoitetun oikeuden sijaan sekä insolvenssioikeutta siltä osin, kuin sillä on merkitystä yhtiöoikeudellisten agenttisuhteiden näkökulmasta.

Tarkastelun keskiöön on valittu kuusi maata: Ranska, Saksa, Italia, Iso-Britannia, Japani ja Yhdysvallat, mutta teos tarjoaa analyyttisen viitekehyksen yhtiöoikeuden tarkastelulle muissakin oikeusjärjestyksissä. Kirjoittajien tarkoituksena on valottaa taloudellista logiikkaa yhtiöoikeuden takana. Esipuheen kirjoittaja *Reinier Kraakman* toteaa yhtiöoikeuden palvelevan liiketoi-